

Utbildningsinspektion i Ellös skola, grundskola F-9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Ellös skola den 18–20 januari samt den 8 februari 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Ellös skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts. Skolverket riktade i beslut den 20 maj 2005 allvarig kritik mot Ellös skola för brister dels i arbetet mot kränkande behandling dels i ledningen av skolan. Detta beslut, med diarienummer 51-2005: 1343, följs upp vid detta inspektionsbesök.

I Ellös skola intervjuades lärare, elever, skolkurator, skolvärdinna, skolsköterska, elevassistenter, skolledning samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass samt årskurserna 1–9. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan

Ellös skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	65
Förskoleklass	15
Grundskola	284

På Ellös skola finns förskoleklass, årskurserna 1–9 samt fritidshem. Skolan består av tre byggnader. En rymmer förskoleklass, fritidshem samt årskurserna 1–6, en rymmer årskurserna 7–9 och i en finns utrymmen för undervisning i slöjd, hem- och konsumentkunskap samt bild. I skolbyggnaden är ett kommunalt bibliotek placerat.

På skolan finns två rektorer. En rektor har ansvar för årskurserna 7–9. Den andra har ansvar för förskoleklass samt årskurserna 1–6. Denna rektor är också så kallad enhetschef med ett övergripande verksamhetsansvar för skolorna på västra Orust, det vill sägas Ellös skola och Tvets skola. Enhetschefens ansvarsområde benämns i kommunen som resultatenhet 5.

På västra Orust finns en fristående skola för elever till och med årskurs 5, Stensbo. Majoriteten av eleverna därifrån kommer till Ellös skola i årskurs 6. I årskurs 7 placeras elever från Tvets skola i Ellös skola.

Ellös skola är belägen i tätorten Ellös, nära havet. Många elever bor utanför tätorten och åker skolskjuts till skolan.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Ellös skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att Ellös skola når resultat över genomsnittet i riket när det gäller elevernas kunskaper. Inom skolan finns rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Skolan har en skolvärdinna anställd vilket uppskattas av såväl elever, lärare som skolledning. Skolan satsar på att ta tillvara på de möjligheter närheten till havet erbjuder genom att arbeta med temat ”kust och hav” under vår och höstmånader. Lokalerna är ändamålsenliga och svarar mot kraven i utbildningen. Eleverna har genom att kommunalsbiblioteket, som är placerat i skolbyggnaden, mycket god tillgång till litteratur och film.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör utveckla den systematiska uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

- Skolan bör utveckla samarbetet mellan lärarna.
- Skolan bör tydliggöra målen för utbildningen för eleverna.
- Skolan bör utveckla elevernas möjlighet att påverka och ta ansvar för sin utbildning.
- Skolan bör se innehållet i utvecklingssamtalen.
- Skolan bör förstärka samverkan mellan förskoleklass och grundskolan.
- Skolans kvalitetsarbete bör förbättras avseende uppföljning och utvärdering utifrån nationella mål.
- Skolan bör diskutera och analysera betygsresultaten med övriga betygssättande skolor i kommunen.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Elevens val för de yngre eleverna är organiserat så att eleverna inte får möjlighet att göra något val (2 kap. 19–20 §§ grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper

De yngre eleverna tycker att de lär sig mycket och bra saker. I ämnet svenska görs diagnoser för att följa de yngre elevernas kunskapsutveckling framförallt avseende läsutvecklingen. Något sätt för att före de nationella proven i årskurs 5 systematiskt följa elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen redovisas inte. Lärarna uppger att de genom sin långa erfarenhet har kunskap om de enskilda elevernas möjlighet att nå mål att uppnå i årskurs 5. Inspektörerna bedömer att lärarna har en god bild av elevernas kunskapsutveckling men att den systematiska uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas och tydliggöras för föräldrar och elever.

Resultaten vid nationella prov i årskurs 5 år 2005 redovisas tillsammans med resultaten från Tvets skola. De visar att av 43 elever nådde 95 procent godkänt på proven i svenska, 86 procent nådde godkänt i matematik och 93 procent nådde godkänt i engelska.

Officiell statistik visar att av skolans 57 elever i årskurs 9 är andelen som når behörighet till nationellt program på gymnasiet¹ år 2005 96 procent. För riket som helhet var motsvarande siffra 89 procent och i kommunen 94 procent.

Det genomsnittliga meritvärdet² år 2005 för hela riket var 206, för Orust kommun 217 samt för Ellös skola 233. Resultaten på nationella prov för årskurs 9

¹ För att vara behörig till nationellt program på gymnasiet måste eleven ha slutfört sista årskursen i grundskolan eller motsvarande och ha godkända betyg i ämnena svenska alternativt svenska som andraspråk, matematik och engelska.

samma år överensstämmer väl med betygsnivåerna. Inspektörerna kan konstatera att resultatet för Ellös skola ligger över genomsnittet för de övriga betygsställande skolorna i kommunen och riket. En analys av betygsstatistiken 2005 för betyget Mycket väl godkänd (MVG) i vissa ämnen visar stora skillnader mellan flickor och pojkar. I vissa ämnen kan 63–70 procent flickorna fått MVG medan endast 3–6 procent av pojkarna uppnått samma betygsresultat. Frågan om betygsresultat tas vidare upp i kommunrapporten för Orust kommun.

Normer och värden

Arbetet mot kränkande behandling var ett av de områden på vilket Skolverket i maj 2005 riktade allvarlig kritik mot Ellös skola. Elever uppger att tryggheten på skolan ökat men att det fortfarande finns elever som är otrygga i skolan. De säger också att det förekommer en del mobbning bland eleverna. Arbetet mot kränkande behandling beskrivs närmare under rubriken ”Bedömning av verksamheten” i denna rapport.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

På skolan finns två elevråd. Ett för eleverna till och med årskurs 6 och ett för eleverna i årskurserna 7–9. Eleverna i årskurserna 7–9 uppger att de har ett visst inflytande över den fysiska arbetsmiljön via elevrådet och att de blir tagna på allvar av de vuxna som hjälper dem i arbetet med elevråd, främst skolvärdinnan. Elevrådet för de yngre eleverna har under föregående termin bara haft något enstaka möte och eleverna saknar den möjlighet att påverka skolsituationen ett fungerande elevråd kan erbjuda.

Inspektörerna ser vid klassrumsbesök exempel på undervisning där eleverna ges möjligheter att ta ansvar för och ha inflytande över sin utbildning. I andra klasser eller ämnen bedrivs en undervisning där eleverna inte ges dessa möjligheter och där de inte heller kan relatera sitt lärande till mål att sträva mot eller att uppnå enligt kursplanerna. Elevernas kunskaper om de nationella målen för utbildningen samt inflytande över och möjlighet att ta ansvar för det egna lärandet varierar således beroende på vilken lärare som undervisar. De yngre eleverna har i större utsträckning än de äldre kännedom om mål för utbildningen. Lärare uppger vid intervju att arbetet med att medvetandegöra eleverna om målen för utbildningen har aktualiserats av kravet på individuell utvecklingsplan (IUP) för varje elev från och med år 2006.

² Meritvärdet räknas fram genom att bokstavs-betygen översätts till siffror där MVG ger 20, VG 15 och G 10. Därefter räknas de 16 bästa betygen samman och ger det så kallade meritvärdet. En elev som har minst 16 betyg kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

Enligt intentionerna i 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) skall elevernas möjlighet till inflytande utvecklas så att eleverna i högre grad, och efter ålder och mognad, får inflytande över sitt lärande. Undervisningen skall bedrivas så att eleverna, genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen, kan utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ansvar. Inspektörerna vill i detta sammanhang påpeka att eleverna i ett målstyrt skolsystem inte kan ha ett reellt inflytande över utbildningen om de inte känner till vilka målen är. Som en följd av detta bedömer inspektörerna att Ellös skola bör förbättra arbetet med att tydliggöra målen och därigenom öka elevernas möjlighet att påverka och ta ansvar för sin utbildning.

Från och med årskurs 3 arbetar klasser på skolan med ”ämnet” livskunskap en gång i veckan. Tanken är att därigenom stärka elevernas sociala förmåga och ge utrymme för till exempel samarbetsövningar samt etiska och demokratiska diskussioner. Skolan har också ett system med kamratstödare i varje klass. De skall informera och samarbeta med de vuxna i kamratstöds- och konfliktgruppen. Konfliktgruppen är, enligt skolans dokument benämnt ”Trygghetsarbetet”, representanter för vuxna på skolan som har i uppdrag att samtala med inblandade i akuta situationer. På skolan finns också en droggrupp som får utbildning i drogfrågor och har i uppdrag att arbeta med drogförebyggande frågor. Dessutom genomförs ytterligare gemensamhets och förtroendeskapande aktiviteter.

Det pågår således arbete för att motverka kränkande behandling men, som tidigare nämnts, uppger elever att de inte känner sig trygga på skolan. De säger att alla vuxna inte alltid reagerar vid konflikter. Eleverna känner inte till hur arbetet då kränkningar uppstår skall bedrivas. I det dokument som skall motsvara ett handlingsprogram mot kränkande behandling benämnt ”Värdegrunden Västra Orusts Skolor” behandlas inte alla perspektiv på kränkningar, till exempel då vuxna är inblandade. Planen är inte heller känd bland eleverna. Vid inspektionen framkommer det att skolan håller på att revidera planen mot kränkande behandling. Inspektörerna vill i detta sammanhang upplysa om att varje verksamhet från och med den 1 april 2006 skall ha en likabehandlingsplan. Planen skall syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall årligen följas upp och ses över. Inspektörerna förutsätter att skolan beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete och att den likabehandlingsplan som upprättas görs känd för alla på skolan.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Samarbetet mellan förskoleklass och årskurs 1 är sporadiskt och bör enligt inspektörernas bedömning utvecklas. Rektorn uppger att detta är ett prioriterat område inför kommande läsår. Inspektörerna vill påpeka vikten av att skapa en kontinuitet och ett sammanhang i elevernas lärande och utveckling från förskoleklass till grundskolan.

Inspektörerna kan konstatera att det förekommer systematiskt samarbete mellan lärare för eleverna i årskurserna 1–6. Samarbetet mellan lärarna i årskurserna 7–9 förekommer till exempel avseende temadagar, lägerskolor och ”profiläm-

net” kust och hav men är för övrigt sporadiskt och saknar enligt lärare och skolledning en fungerande systematik. Detta har till följd att undervisningens utformning i hög grad är beroende av individuella lärare och inte av ett gemensamt pedagogiskt förhållningssätt. Elever och föräldrar anser att det är av avgörande betydelse för kvaliteten på undervisningen vilken lärare som undervisar i respektive klass eller ämne och att en samsyn på det pedagogiska arbetet saknas. Inspektörerna bedömer att samarbete mellan lärare bör utvecklas för att stärka ett gemensamt pedagogiskt förhållningssätt.

Enligt skolledningen finns en gemensam målsättning att, trots att den består av flera rektorsområden skall utgöra en enhet, en F–9 skola. Till resultatenheten hör även Tvet skola. Inspektörerna ser mycket litet av samverkan mellan enheterna utifrån ett helhetsperspektiv på elevens lärande.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Föräldrar till elever vid Ellös skola uppger att utvecklingssamtalen är av skiftande kvalitet. Det förekommer att samtalen ägnas åt att en mentor rapporterar vad övriga lärare skrivit för omdöme om eleven. Det förekommer också att samtalen är framåtsyftande och ger en god grund för att förstå och planera elevens fortsatta lärande. Inspektörerna förutsätter att grundskoleförordningens krav från och med innevarande termin på att det vid utvecklingssamtalen skall upprättas en framåtsyftande utvecklingsplan (IUP) föranleder skolan att se över hur samtalen genomförs. Inspektörerna vill också i detta sammanhang betona att utvecklingssamtalen bör grunda sig på en utvärdering av elevernas utveckling i relation till målen i kursplanerna och läroplanen.

Eleverna i de högre årskurserna är väl införstådda med betygskriterier och förstår på vilka grunder betyg sätts. Lärarna samarbetar i nätverk med lärare på andra skolor inom kommunen för att säkra betygens likvärdighet. Enligt lärarna och rektorn arbetar detta nätverk med att tolka målen och därmed skapa förutsättningar för en likvärdig betygssättning. Som tidigare nämnts i denna rapport ligger skolans betygsresultat betydligt högre än de andra skolorna i kommunen och övriga riket och flickors och pojkars betygsresultat uppvisar stor spridning i vissa ämnen. För att säkerställa att betygssättningen blir likvärdig bedömer inspektörerna att skolan tillsammans med övriga skolor bör diskutera och analysera de betygsresultat man har på respektive skola.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Ellös skola har två kvalitetsredovisningar, en avseende förskoleklassen och årskurserna 1–6 och en avseende årskurserna 7–9. Kvalitetsredovisningarna för 2005 är färdigställda kort tid efter inspektionstillfället och uppfyller kraven i förordningen om kvalitetsredovisning. Enligt rektorerna har personal, elever och verksamhetsråd varit delaktiga i framtagandet av kvalitetsredovisningarna för år 2005. Vid inspektionstillfället framkommer dock att det finns brister i skolans kvalitetsarbete. Regelbunden uppföljning och utvärdering utifrån uppställda mål bör genomföras för att den skriftliga kvalitetsredovisningen skall kunna vara ett levande dokument och kvalitetsarbetet leda till skolutveckling. Vid Ellös skola finns ett så kallat årsnät för kvalitetsarbetet. Där anges när olika delar av kvalitetsarbetet skall genomföras såsom enkäter, utvärderingar samt målformuleringar. Skolledningen uppger att Ellös skola utvärderar verksamheten utifrån kommunens prioriterade mål. Trots detta uppger personalen att ut-

värdering och analys av arbetet för att utifrån detta fastställa nya mål för verksamheten är bristfällig och att kvalitetsredovisningen inte är ett levande instrument i arbetet med att utveckla och förbättra skolan. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete bör förtydligas avseende utvärdering och analys av verksamheten på skolan och att kopplingen mellan kommunens prioriterade mål och skolans kvalitetsarbete bör tydliggöras.

Inspektörerna vill påpeka att det fr.o.m. den 15 augusti 2005. finns krav på att kvalitetsredovisningen skall utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Även elevernas vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisningen enligt förordningen.

Ledning och intern kommunikation

Rektorn för förskoleklass samt årskurserna 1–6 är som tidigare nämnts också enhetschef för resultatenhet 5. Hon var tidigare rektor för 7–9 delen av skolan. Hon har alltså vid inspektionstillfället nyligen tagit över rektorsansvaret för skolans tidigare årskurser. Tjänsten som rektor för 7–9 delen av skolan är vid inspektionsbesöket utlyst och innehåller av en tillförordnad rektor. Dessutom finns en ledningsgrupp som består av rektorerna och en samordnare från varje arbetslag. Samordnaren har i uppgift att vara en länk och ett bollplank mellan arbetslagen och skolledningen. Ledningsgruppen träffas var tredje vecka. På skolan finns också några så kallade utvecklingspiloter. Deras uppgift är att leda det pedagogiska förändringsarbetet i arbetslaget.

Inspektörerna bedömer att det finns otydligheter i den pedagogiska ledningen av skolan. Förväntningar och krav på hur den pedagogiska utvecklingen av skolan skall ske upplevs av lärarna som svävande. Som tidigare nämnts uppger såväl elever som föräldrar att det pedagogiska arbetet är av mycket olika karaktär beroende på vilken lärare som undervisar för tillfället och att ett pedagogiskt helhetsgrepp över verksamheten saknas. Inspektörerna bedömer därför att det pedagogiska ledarskapet behöver förbättras.

Vid inspektionstillfället har förändringar inom ledningen för skolan initierats men ännu inte slutförts. Som en följd av detta finns vissa oklarheter bland personalen vem som har det slutgiltiga ansvaret för elevvård och vem som har personalansvar. Dessutom framkommer att personalen inte är införstådda med vad det ansvar rektorn har innebär i relation till det verksamhetsansvar enhetschefen har. Vid senare kontakt med skolans ledning framkommer det att tjänsten som rektor för 7–9 delen av skolan nu är tillsatt av den tidigare tillförordnade rektorn och att förändringarna inom ledningen därmed är slutförda. Detta har skapat förutsättningar för att tydliggöra skolans ledningsorganisation och ansvarsfördelning. Inspektörerna vill betona vikten av att dessa frågor är tydliga för personal, elever och föräldrar för att säkra elevernas rättsäkerhet samt en effektiv ledning av skolan.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till utbildning

Eleverna i årskurserna 7–9 har tillgång till utbildning enligt vad författningarna stadgar. Elevens val för årskurserna 3–6 är dock upplagt så att eleverna inte får göra något eget val utan gruppvis placeras enligt ett roterande schema i olika aktiviteter utan möjlighet att påverka detta. Detta överensstämmer inte med intentionerna i grundskoleförordningen. Inspektörerna anser därför att organiseringen av elevens val skall förändras så att eleverna ges möjlighet att göra egna val.

På skolan finns 33 lärare anställda. Personalen har, enligt rektorn, utbildning för den undervisningen de huvudsakligen bedriver. Enligt rektorn är lärartätheten vid Ellös skola 8,0 lärare på 100 elever för årskurserna 7–9 och 7,0 lärare på 100 elever för årskurserna 1–6.

Inspektörerna bedömer att skolan tillhandahåller läromedel som ger förutsättningar för att kunna genomföra en tidsenlig utbildning. Tillgången till litteratur är mycket god tack vare att kommunalsbiblioteket finns i skolans lokaler.

Lokalerna är välutrustade och inspektörerna bedömer lokalerna som ändamålsenliga och att de svarar mot kraven i utbildningen. Skolans omgivning utgör en viktig resurs i den pedagogiska verksamheten.

Datum	Ort
2006-08-16	Göteborg

Anna Wide
Agneta Kristensson
Agneta Wennberg